

Ett laboratorium på en klinik i Afghanistan.

MARKUS HÅKANSSON

En investering för framtiden

Hiv/aids-arbetet utmanar traditionerna

TEXT: PETER ASPLUND

I början av 80-talet visste ingen att det fanns ett virus som kunde spridas via sexuella kontakter, blod och blodprodukter samt från mor till barn. Ingen! Sedan dess bedöms ungefär 40 miljoner människor världen över ha smittats av hiv. Av dessa beräknas 25 miljoner ha dött i aids, cirka tre miljoner under år 2006. Av de 39,5 miljoner nu levande hiv-positiva beräknas 4,3 miljoner (15 procent) ha smittats under år 2006. Cirka 95 procent av de nysmittade rapporterades från utvecklingsländer, 47 procent var kvinnor. Under året 2006 har cirka 15 000 människor per dag smittats med hiv. Det är en person var sjätte sekund! Sverige tog redan tidigt ett ansvar i frågan och hiv/aids har en central roll i allt svenskt utvecklings-

samarbete. Sverige och Sida satsar kunskap och pengar på att förbättra det förebyggande arbetet mot hiv/aids och för att stödet till smittade och sjuka ska byggas ut. Stöd ges till bromsmediciner och utveckling av mediciner. Sverige och Sida arbetar också för att länder och sektorer ska utveckla förmågan att bemöta konsekvenserna av hiv/aids i framtiden. Den svenska strategin "Att investera för framtida generationer" är Sveriges och Sidas ramverk för hiv/aids-insatser inom olika sektorer. Strategin redogör för orsaker och konsekvenser av epidemin och beskriver Sveriges fyra strategiska mål när det gäller hiv/aids arbete: förebyggande åtgärder, vård och stöd

Ur Afghanistan-nytt nummer 2, 2007.

till de som drabbats, förmågan att bemöta konsekvenserna av hiv/aids i framtiden samt politiskt stöd och ansvarstagande.

I AFGHANISTAN stöder Sida hiv/aids-arbetet genom SAK. Projektet som drog igång 2006 bedriver aktivitet i de provinser där SAK har verksam-

het samt på kontoret i Kabul.

Betoningen har hitintills legat på förebyggande insatser genom i huvudsak utbildning då Afghanistan ännu inte har ett stort antal infekterade. Ambitionen är att ge ökad medvetenheten och kunskap samt öka riskminimeringen inom SAKs program och projektområden. Målgruppen, som mestadels består av SAKs personal, får även särskild yrkesanpassad information. Till dags dato har cirka 4 000 personer genomgått kursen som varar under två dagar och sker med hjälp av föreläsningar, rollspel och diskussioner.

Utbildning genomsyras av ett rättighetsperspektiv vilket i utvecklingsarbetet innebär att insatsen ska beakta och bygga på den gemensamma värdegrund som de internationella konventionerna för mänskliga rättigheter ger. Den bristande respekten för mänskliga rättigheter är en drivkraft av spridningen av hiv. Dessutom försvårar brist på rättigheter effekterna av epidemin. Om vi till exempel riskerar diskriminering, tvång eller bristande sekretess är det mindre sannolikt att vi testar oss, att vi söker behandling eller lär oss hur vi kan undvika att bli infekterade själva eller infektera andra. Genom att ha ett tydligt och uttalat rättighetsperspektiv i vårt hiv-arbete ser vi på människor som aktörer som kan förändra och förbättra sina liv.

EN ANNAN VIKTIG ASPEKT är genusperspektivet. Brist på jämställdhet mellan könen är en grundläggande drivkraft bakom epidemins spridning. Inom utvecklingsarbete är det avgörande att synliggöra strukturer som hindrar kvinnor och män från att ta del av hållbar och rättvis utveckling. Genusanalys ger oss redskap att granska olika sorters relationer och hierarkier inom sociala grupper. Kvinnors brist på inflytande och makt inom privat och offentlig sfär hänger starkt ihop med kvinnors status i samhället och kvinnors möjlighet att bestämma över sina liv. Just kvinnors svaga ställning och brist på status är en av faktorerna som driver epidemin. Detta innebär att vi måste utmana och bekämpa de rådande

könsstrukturerna för att bekämpa hive-pidemin.

DET CIVILA SAMHÄLLET och dess roll belyses också. Stigmatisering av hiv-positiva och deras anhöriga har direkt inverkan på deras medborgliga rättigheter. Frågan om hur marginaliserade personer kan göra sin röst hörd i frågor som berör dem är vital för en inkluderande demokratisyn. Kvinnor och män som lever med hiv ska givetvis ha rätt att delta i organisering för sociala, kulturella och ekonomiska rättigheter och delta i processer som stärker demokratin. Diskriminering som leder till att dessa människors röster försvagas eller tystas är ett problem för hela samhället.

Under 2008 ämnar projektet att bredda verksamheten att även inkludera högriskgrupper. Det är helt i linje med den nationella hiv/aids strategin som framför allt betonar arbetet med marginaliserade grupper såsom sprutmissbrukare, prostituerade, lastbilschafförer och återvändande flyktingar samt män som har sex med män. Personer som befins vara smittade av tuberkulos kommer att erbjudas ett test för hiv och sexuell överförbara infektioner på klinikerna i provinserna Wardak och Paktia inom ramen för det basala hälsovårdsprogrammet. Dessutom avser projektet även att testa interner, av ovan anförd anledning, i fängelser i provinserna Wardak och Paktia. Det ska ske i samarbete med det nationella aids kontroll programmet vid hälsoministeriet.

Därutöver arbetar projektet intensivt med att utveckla hiv/aids-utbildningen för att bättre beakta de sociala och kulturella faktorer i den komplexa miljö som Afghanistan utgör. Ett led i arbetet är det seminarium som hölls i början av november. Deltog gjorde SAKs utbildare inom hiv/aids-projektet, personal från SAKs hälsoenhet samt andra frivilligorganisationer och det nationella aids-programmet. Syftet är att utarbeta ett koncept om hur man bör arbeta med en såpass känslig fråga på landsbygden. Resultet kommer att utmytna i en promemoria som ska tjänstgöra som underlag till den tekniska arbetsgrupp inom det nationella aids-programmet som har till uppgift att ta fram en nationell strategi för Afghanistan.

Förutom ovanstående aktiviteter kommer projektet att fortsätta med att sprida information till allmänheten genom radio, tv och tidningar. I skrivande stund genomför vi även en utvärdering för att göra en översyn om vilken riktning projektet ska ta i framtiden.

Sedan starten av hiv/aids-projektet har vi försökt att åstadkomma ett brett förhållningssätt till problematiken och integrerat det systematiskt i SAKs program och projekt. Syftet är att arbetssättet återspeglas i de hiv/aids-strategier som Afghanistan och Sverige tagit fram. ■

Peter Asplund är assisterande teknisk rådgivare på den enhet på SAK som arbetar med frågor rörande hiv/aids.

Peter Asplund jobbar på SAKs kontor i Kabul.